

ΘΕΟΛΟΓΙΑ

ΤΡΙΜΗΝΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΣ ΝΕΤ'

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1985

ΤΕΥΧΟΣ Γ'

ΕΥΒΟΕΙΣ ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ ΕΝ ΤΗ ΕΛΛΑΔΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ*

ΥΠΟ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ Γ. ΑΤΕΣΗ

Μητροπολίτου πρώην Λήμνου (†)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

«Ἡ νῆσος Εὐβοία ἀνέδειξεν Ἐκκλησιαστικὰς προσωπικότητες, τινὲς τῶν ὁποίων ἀνήκουν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀγίων, καὶ ἄλλαι εἰς τοὺς ἐπισκοπικοὺς καταλόγους, καὶ ἕτεραι εἰς τὰς τάξεις τοῦ μοναχικοῦ βίου. Αἱ προσωπικότητες αὗται ἐτίμησαν τὴν Ἐκκλησίαν ἐν τε τῇ Εὐβοίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἄλλαχού τῆς Ἑλλάδος...»¹.

Τοιαύτην τιμὴν φιλοδοξεῖ νὰ ἀπονεύμῃ καὶ ἡ παρούσα ἐργασία, τῆς ὁποίας ὁ συντάκτης, εἰ καὶ δὲν προέρχεται ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας, πλησιοχώρου ταύτης, τῆς νήσου Σκύρου, ὑπαγομένης διοικητικῶς, δικαστικῶς, ἐκκλησιαστικῶς, εκπαιδευτικῶς κ.λ.π. εἰς αὐτήν, καὶ κατ' ἀκολουθίαν συνδεομένης μετὰ τῆς Εὐβοίας, διὰ τῆς ἀξιολογήσεως τῆς ζωῆς, τῆς δράσεως καὶ γενικῶς τῆς συμβολῆς εἰς τὸν χώρον τῆς καθ' Ἡμᾶς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τῶν, ἐξ αὐτῆς, κατὰ τὴν διανοομένην ἑκατονταετηρίδα, προερχομένων Ἀρχιερέων, ὧν τὰ ὀνόματα, κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτῶν, παρατίθενται ὡς κατωτέρω.

* Ἡ τελευταία, ἐκ τῶν καταλοίπων, ἐργασία τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου πρώην Λήμνου κυροῦ Βασιλείου Ἀτέση (9.11.1983), δημοσιευομένη ἐπιμελεῖα τοῦ καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Εὐάγγελου Θεοδοῦρου. Τὰ προηγούμενα δύο καταλοιπα τοῦ αἰοδίου Ἱεράρχου, α) «Συμβολὴ εἰς τοὺς Ἐπισκοπικοὺς Καταλόγους Ἐπαρχιῶν τινῶν ἔξω τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας» (Ἀθῆναι 1984), καὶ β) «Βιογραφικὰ Σημειώματα Ἀρχιερέων Μητροπόλεων τινῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος» (Ἀθῆναι 1985), ἐδημοσιεύθησαν ἐπιμελεῖα τοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου (Θέμελη) ἀμφότερα ὡς καὶ τὸ παρόν, εἰς τὴν Θεολογίαν, κυκλοφορήσαντα ἅπαντα καὶ ἐν ἀνατύποις.

1. Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Μεσσηνίας (Θέμελη), *Ὁ Εὐβοεὺς Ἀρχιμανδρῆτης Γρηγόριος Ζηγαβηνὸς (1835-1910), «Ἐκκλησία»,* ἔτ. 1981, ἀριθ. φύλ. 3, σ. 34.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Θάσου 1941-1952.

Ὁ Βασίλειος Κωνσταντίνου ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1885 ἐν Αὐλωναρίῳ Εὐβοίας· ἀποπερατώσας τὰς στοιχειώδεις καὶ ἐγκυκλίους αὐτοῦ σπουδὰς εἰς κατώτερα καὶ μέσα αὐτῆς σχολεῖα, ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1909, ἵνα ἀμέσως προσληφθῆ ὡς γραμματεὺς παρὰ τῷ τότε Ἐπισκόπῳ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας Χρυσάνθῳ Προβατᾶ (1907-1921), κηρύττων ἐκ παραλλήλου εἰς τοὺς ἐν Χαλκίδι ἱεροὺς ναοὺς. Τῇ 3ῃ Ἰανουαρίου 1910 ἐκάρη μοναχὸς εἰς τὴν Ἱ. Μοῦνην τοῦ Ἁγίου Γεωργίου «Ἥλια» παρὰ τὰ Λουτρά τῆς Αἰδηψοῦ ἐν Β. Εὐβοίᾳ, ἵνα τῇ 30ῇ τοῦ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους ὑπὸ τοῦ, ὡς εἴρηται, Ἀρχιερέως χειροτονηθῆ εἰς διάκονον, τῇ δὲ 30ῇ Ἰουλίου 1916 εἰς πρεσβύτερον, προχειρισθεὶς καὶ εἰς Ἀρχιμανδρίτην. Τὸ 1922 ἐγένετο διευθυντὴς τῆς ἐν Χαλκίδι συσταθείσης Ἐκκλησιαστικῆς Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς καὶ τὸ 1924 ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς ἐν τῷ μεταξὺ ὀνομασθείσης Μητροπόλεως Χαλκίδος, διότι ἡ ἐπαρχία Καρυστίας ἀποσπασθεῖσα ταύτης ἀπετέλεσεν ἰδίαν καὶ αὐτοτελεῆ Μητροπολιτικὴν περιφέρειαν, ἐπὶ ἀρχιερατείας Γρηγορίου Πλειαθοῦ (1922-1968).

Ἡ, ἐπὶ πολλὰ ἔτη, παραμονὴ τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς παροικίας ταύτης, καλὴ, ἐν γένει σοβαρὰ καὶ ἀξιοπρεπὴς αὐτοῦ συμπεριφορὰ καὶ πολιτεία, συνετέλεσαν ὥστε νὰ ἀγαπηθῆ καὶ ἐκτιμηθῆ παρὰ τοῦ λαοῦ, οὐ μόνον τῆς Μητροπόλεως ταύτης, ἀλλὰ εὐρύτερον, καὶ τοῦ νομοῦ Εὐβοίας.

Καὶ ἀκριβῶς ἡ καθ' ὄλου τούτου συνετὴ πολιτεία συνετέλεσεν ὥστε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 12ης Μαρτίου 1941, νὰ τὸν ἐκλέξῃ Μητροπολίτην τῆς ἀκριτικῆς ἐπαρχίας Μαρωνείας καὶ Θάσου. «Κανονικῶν γενομένων ψήφων ἡ Ἱερὰ Σύνοδος κατήρτισε τριπρόσωπον δελτίον πρὸς πλήρωσιν τῆς χηρευούσης θέσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μαρωνείας, εἰς ἃ περιέλαβε τοὺς Παν. Ἀρχιμανδρίτας Βασίλειον Κωνσταντίνου, Ἀμβρόσιον Ἀντωνόπουλον καὶ Ἀνανίαν Μάνον. Ἐξ αὐτῶν ἡ Α.Μ. ὁ Βασίλειος προέκρινε ὡς Μητροπολίτην Μαρωνείας, τὸν Πανος. Ἀρχιμανδρίτην Βασίλειον Κωνσταντίνου»², οὕτινος ἡ, εἰς ἀρχιερέα, χειροτονία ἐγένετο τὴν 23ην Μαρτίου 1941 Κυριακὴν τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, ἐν τῷ, ἐν Ἀθήναις, Καθεδρικῷ ἱερῷ ναῷ «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου», προεξάρχωντος τοῦ τότε Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου Φιλιππίδου καὶ τῇ συμμετοχῇ τῶν Μητροπολιτῶν Ἐλασσῶνος Καλλινίκου Λαμπρινίδου καὶ Χαλκίδος Γρηγορίου Πλειαθοῦ.

Κατ' αὐτὴν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσφωνῶν τοῦτον εἶπε σὺν τοῖς ἄλλοις

2. Ἱ. Ἐκκλησία», ἔτ. 1941, ἀριθ. φύλ. 6, σ. 47.

καὶ τὰ ἐξῆς. «...Ἀλλὰ καὶ ἡ φρόνησις καὶ ἡ μόρφωσις σου καὶ ἡ διοικητικὴ ἱκανότης καὶ ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη, ἦν ἀνέπτυξας κατὰ τὴν μακρὰν ἐπὶ τριάκοντα ὅλα ἔτη, δόκιμον, διακονίαν σου ὡς πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος, καὶ δι' ἣν τοσοῦτον ἠγαπήθης... ταῦτα πάντα χρηστὰς ὑποτείνουναι ἡμῖν τὰς ἐλπίδας, ὅτι, συνεργούσης τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, θὰ ἀναδειχθῆς ἀρχιερεὺς ἄξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς Ἐκκλησίας, γενναῖος ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος ἀθλητῆς ἐν ᾧ ἀγωνιζόμεθα ἱερῶ περι πάντων ἀγῶνι καὶ σοφὸς κυβερνήτης τῆς ἐμπιστευθείσης σοι ἱερᾶς ὀλάδος, ἦν θὰ κυβερνήσης, ὡς πεποιθᾶμεν μετ' ἐπιστήμης καὶ ἀγρυπνος ἰστάμενος ἐπὶ τῶν οἰάκων ἀσφαλῶς θὰ διαπλεύσης μετὰ τοῦ χριστεπωνύμου πληρώματος τὴν μεγάλην καὶ εὐρύχωρον θάλασσαν τῶν περιστάσεων, θάλασσαν θηρία ἔχουσαν καὶ πειρατάς, θάλασσαν σκοπέλους ἔχουσαν καὶ σπιλάδας, θάλασσαν ὑπὸ κυμάτων ταραττομένην πολλῶν καὶ χειμώνων καὶ εἰς λιμένα εὐδίων θὰ ὀδηγηθῆς καὶ θὰ ὀδηγήσης...»³.

Καὶ πράγματι· ὁ Βασίλειος ἀνεδείχθη ἀντάξιος τῶν προσδοκιῶν τῆς τε Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἔθνους· ἀναλαβὼν τὴν διαποίμανσιν τῆς ἀκριτικῆς καὶ παραμεθορίου ταύτης ἐπαρχίας εἰς ἐποχὴν πολεμικῆς ἀναταραχῆς καὶ ἀναμετρήσεως μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας, ἀπὸ τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1940, καὶ παραμονῶν ἐπιθέσεως τῆς Γερμανίας καὶ Βουλγαρίας κατὰ τῆς χώρας ἡμῶν, ἀνεδείχθη διὰ τῆς καθ' ὅλου αὐτοῦ λαμπρᾶς πολιτείας, συνεχιστῆς τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀρχιερατικῶν φυσιογνωμιῶν, αἵτινες ἀνυψώθησαν εἰς μεγαλειώδεις προσωπικότητες, λόγῳ προσφορᾶς ποικίλων ὑπηρεσιῶν εἰς τὰς ἐκάστοτε παρεμβαλλομένας χαλεπὰς, τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἡμέρας καὶ περιόδους.

Μετὰ τὴν ἐκδοσιν δηλονότι τῶν σχετικῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Πολιτικῶν ἐγγράφων «ἔσπευσεν ἀμέσως εἰς τὴν ἀναθεθεῖσαν αὐτῷ ἐμπερίστατον τότε ἔνεκα τοῦ πολέμου ἐπαρχίαν, ἔνθα παρέμεινε θεοφιλῶς ἐργαζόμενος μέχρι τῆς, ὑπὸ τῶν ἐπιδραμόντων Βουλγάρων, ἐξορίας του, εἰς ἣν ἠκολούθησεν αὐτὸν καὶ μέρος τοῦ ποιμνίου του. Καταφυγὼν μετὰ τῶν μετ' αὐτοῦ φυγόντων πνευματικῶν του τέκνων εἰς Χαλκίδα παρέμεινε αὐτόθι ποικιλοτρόπως εἰς ἀνακούφισιν αὐτῶν ἐργαζόμενος, μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς ἐπαρχίας του, εἰς ἣν πρῶτος ἐπανῆλθεν...»⁴.

Ὡς πιστοῦται δὲ ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Περιόδου 1941, ὃ τε Μακαριώτατος Πρόεδρος καὶ τὰ μέλη Αὐτῆς ἐπήνεσαν τοῦτον διὰ τὴν θεοφιλῆ αὐτοῦ ἐθνικὴν στάσιν καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς δοκιμασίας τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του λόγῳ τῆς κατοχῆς ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, οἵτινες καὶ τελικῶς τὸν ἀπεμάκρυναν ἐξ αὐτῆς, διότι δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποκύπτῃ εἰς τὰς ἀντικλησιαστικὰς καὶ ἀνθεθνικὰς αὐτῶν ὑπαγορεύσεις καὶ ἀπαιτήσεις.

3. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1941, ἀριθ. φύλ. 7, σ. 53.

4. Αὐτόθι, ἔτ. 1953, ἀριθ. φύλ. 1-2, σ. 27.

Τούτου ἕνεκεν «Διὰ τὰς πρὸς τὸν λαὸν τῆς Θράκης ἐν γένει παρασχεθείσας ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν κατοχὴν ὑπηρεσίας ἐπαρασημοφορήθη ὑπὸ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως καὶ δι' ὅλης δὲ τῆς μεταξύ τοῦ ποιμνίου του ἱστορικῆς αὐτόχρημα δράσεως καὶ ἀναστροφῆς του ἐφείλκυσε τὴν στοργὴν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς ἐπαρχίας του, παρὰ δὲ τὸν σοβαρὸν κλονισμόν, ὃν ἕνεκα τῶν θλίψεων τῆς δουλώσεως τοῦ ποιμνίου του καὶ τῶν ἀτρύτων κόπων ὑπέστη ἡ ὑγεία του, ἐξηκολούθησεν ἀόκνως καὶ μετὰ παραδειγματικῶς ζῆλου ἐργαζόμενος μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς τελευτῆς του, ἥτις ἐβύθισεν εἰς βαθύτατον πένθος τὸ λατρεῦσαν αὐτὸν ποιμνιον καὶ πάντας τοὺς ὅπως δῆποτε γνωρίσαντας αὐτὸν καὶ ἐκτιμήσαντας τὴν εὐγένειαν τοῦ χαρακτήρος, τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἡθους, τὸ μελίχιον τῶν τρόπων, τὸν ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας φλογερὸν ζῆλον καὶ τὴν πρὸς πάντας καὶ δὴ τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμπεπιστευμένους χριστιανοὺς ἀνυστερόβουλον ἀγάπην...»⁵.

Ὁ Βασιλείος ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ, ἐν ἐνεργείᾳ, Ἀρχιερέως ἐκλήθη ἵνα συμμετάσχη ὡς σύνοδον, τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, μέλος κατὰ τὴν Συνοδικὴν Περίοδον 1946-1947, ἀποποιηθεὶς τὴν πρόσκλησιν ταύτην, ἐνῶ ἀντιθέτως καθ' ὁμοίαν τοῦ ἔτους 1950-1951 μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς (α' ἐξάμηνον 1 Ὀκτωβρίου 1950—31 Μαρτίου 1951, β' ἐξάμηνον 1 Ἀπριλίου 1951—30 Σεπτεμβρίου 1951)⁶.

Τοιοῦτος, ἐν γενικαῖς γραμμαῖς, ὑπῆρξεν ὁ ἀπολογισμὸς τῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος τοῦ Βασιλείου, διὰ τῶν ὁποίων πιστοῦται ἡ προσφορὰ ὑπηρεσιῶν του εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Ἔθνος, οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ὁποίων πάντοτε θὰ τὸν ἐνθυμοῦνται· ἐκπληρῶν δὲ καὶ οὗτος τὸ κοινὸν χρέος, ἀπῆλθε τοῦ κόσμου τούτου ἐν Κομοτινῇ τὴν 24ην Δεκεμβρίου τοῦ ἔτους 1952, καταλιπὼν μνήμην ἀρχιερέως εὐόρκως ἐπιτελέσαντος τὴν ἀποστολὴν του καὶ ταφέντος εἰς τὴν προσφιλῆ αὐτοῦ Χαλκίδα, εἰς ἣν ἔζησε τὰ περισσότερα ἔτη τῆς ἐπὶ γῆς ἐνοικησεώς του, παρὰ τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς Παναγίας Ὁδηγητρίας⁷.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΖΕΡΒΑΣ

Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου 1957-1968.

Ὁ, κατὰ κόσμον, Χρῖστος Ζέρβας ἐγεννήθη ἐν Κονίστραις, κωμοπόλει τῆς ἐπαρχίας Καρυστίας τοῦ νομοῦ Εὐβοίας, κατὰ τὸ ἔτος 1898, ἐν αἷς

5. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1953, ἀριθ. φύλ. 1-2, σ. 27-28.

6. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), *Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ Ἀρχιερεῖς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*, Ἀθήναι 1967, σ. 17, 19.

7. Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Μεσσηνιαίας (Θέμελη), *Ἱεροκήρυκτες ἐν Εὐβοίᾳ*, «Ἐκκλησία», ἔτ. 1983, ἀριθ. φύλ. 11, σ. 296, § Πρωτοσύγκελλοι Μητροπόλεως Χαλκίδος.

διήκουσε τὰ στοιχειώδη αὐτοῦ γράμματα, τὰ ὁποῖα συνεπλήρωσε διὰ τῆς φοιτήσεώς του εἰς τὸ Γυμνάσιον Χαλκίδος. Ἐφιέμενος εὐρυτέρας μορφώσεως εἰσήχθη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς μετὰ τετραετεῖς ἐν αὐτῇ σπουδὰς ἀπελύθη πτυχιούχος κατὰ τὸ 1924.

Τῷ αὐτῷ ἔτει εἰσελθὼν εἰς τὰς τάξεις τοῦ κλήρου ἐχειροτονήθη διάκονος διορισθεὶς συνάμα καὶ Ἱεροκῆρυξ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Καρυστίας καὶ Σκύρου, ἐν ἣ παρέμεινεν ἐπὶ ἔτη τινα, ἵνα ἐν τῷ μεταξύ ἀποσπασθῆ ὡς τοιοῦτος εἰς τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις Δημητριάδος καὶ Χαλκίδος καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς τὰς τοιαύτας, τὸ 1940, Σισανίου καὶ Σιατίστης καὶ Σερβίων καὶ Κοζάνης καὶ ἐπακολούθησεν ἡ, ἐκ τῶν τοιούτων καθηκόντων, παραίτησίς του.

Μετὰ τὴν προαγωγὴν (Μάρτιος τοῦ 1941) τοῦ ἄχρι τοῦδε Πρωτοσυγκέλλου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος Βασιλείου Κωνσταντίνου ὡς Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Θάσου, ὡς ἐν τοῖς πρόσθεν ἀνεγράψαμεν, ὁ Χρυσόστομος ἐγένετο διάδοχος τούτου ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ, ἐν ἣ εἰργάσθη μετὰ ζήλου καὶ διαφέροντος ἐπὶ ἐπιτυχεῖ τῆς ἀποστολῆς του ἐκπληρώσει, ἰδιαιτέρως δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ξενικῆς κατοχῆς (1941-1944) ἴδρυσεν τὸ αὐτόθι λειτουργοῦν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ Ἐκκλησιαστικὸν Ὀρφανοτροφεῖον, ἐν ᾧ εὗρισκον ἀνακούφισιν ὕλικὴν καὶ πνευματικὴν, πολλοὶ τούτου τρόφιμοι, ἐκ τῶν ὁποίων τινὲς ἠκολούθησαν τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην.

ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ Πρωτοσυγκέλλου παρέμεινε μέχρι τῆς 22ας Νοεμβρίου 1957, ὅτε κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς αὐτῆς ἡμερομηνίας, ἐξελέγη Μητροπολίτης Καρυστίας καὶ Σκύρου τῆς ἰδιαιτέρας δηλ. αὐτοῦ ἐπαρχίας εἰς διαδοχὴν τοῦ, κατὰ τὴν 16ην τοῦ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους, θανόντος προκατόχου του Ἀνανίου Μάνου (1944-1957), τῆς, εἰς Ἀρχιερέα, χειροτονίας αὐτοῦ λαβούσης χώραν τὴν 26ην Νοεμβρίου 1957 ἐν τῷ, ἐν Ἀθήναις, Μητροπολιτικῷ ναῷ.

Καὶ μετὰ τὴν δοθεῖσαν παρ' αὐτοῦ διαβεβαίωσιν ἐνώπιον τοῦ ἀνωτάτου ἄρχοντος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπικρατείας καὶ τὴν ἐν Κύμῃ, πρωτεύουσαν τῆς παροικίας ταύτης, ἐνθρόνισιν γενομένην κατὰ Δεκέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ὁ Χρυσόστομος ἐπελάβετο καὶ ἔργῳ τῆς διαποιμάνσεως ταύτης, ἐργαζόμενος θεοφιλῶς καὶ θεαρέστως ἐπ' ἀγαθῷ τῶν χριστιανῶν αὐτῆς, διὰ τῆς ἰδρύσεως φιλοπτώχων ταμείων καὶ σωματείων, αὐξήσεως τῶν κατηχητικῶν σχολείων καὶ ἄλλων παρεμφερῶν πράξεων, ἐξ ὧν ἀπαριθμοῦμεν τὰ κυριώτερα: Ὀρφανοτροφεῖον ἀρρένων, Οἰκοτροφεῖον ἀπόρων μαθητῶν ἐν Κύμῃ καὶ Χαλκίδι καὶ τοιοῦτο φοιτητῶν ἐν Ἀθήναις· Ἐκκλησιαστικούς φιλανθρωπικούς συλλόγους ἐν Κύμῃ «Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Ῥῶσος», «Ὁ ἅγιος Κυπριανός», «Ὁ Ἅγιος Νικόλαος»· Φιλανθρωπικὰ σωματεῖα ἐν Κύμῃ «Ὁ Ἀργαλειός», ἐν Ἀλιβερίῳ «Ὁ Ἅγιος Γεώργιος», ἐν Αὐλωναρίῳ «Ὁ Ἅγιος Νικόλαος», ἐν Ὁξύλιθῳ «Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος».

Και σχολιάζουσα ή «'Εκκλησία» τήν δραστηριότητα αὐτοῦ, ἐπιλέγει. «...Υποδειγματικά μοναστήρια, κατηχητικόν και ἐξομολογητικόν κέντρον, ὀρφανοτροφεία, οἰκοτροφεία, διδακτηριακά συγκροτήματα, αἴθουσαι διαλέξεων, κτίρια διὰ νοσοκομείων και γηροκομείων και ἄλλα πνευματικά κέντρα εἶναι μερικά ἐκ τῶν φωτεινῶν ἐστιῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καρυστίας», ἵνα συμπληρώσῃ τὸ Περιοδικόν «Πειραϊκῆ-Πατραϊκῆ» ὅτι ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Χρυσόστομος «ἔχει διαθέσει τήν ἀτομική του περιουσία γιά φιλάλληλους σκοπούς. Σ' ἓνα σπίτι του στήν Χαλκίδα παρέχονται δωρεάν τροφή, στέγη και δίδακτρα σέ 12 ἀπόρους σπουδαστές τῆς σχολῆς Μηχανικῶν. Σ' ἄλλο σπίτι του στὸ Μαρούσι δίδονται οἱ ἴδιες παροχές σέ 12 φοιτητές τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν...»⁸.

Οὕτως ἐπολιτεύετο ὁ Χρυσόστομος μέχρι οὗ, κατὰ τήν 11ην Ἰουλίου 1968, νοσηλευόμενος ἐν τῷ, ἐν Ἀθήναις, Νοσοκομείῳ «Ἐρυθρὸς Σταυρὸς» ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ και οὕτινος ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ, ἐν Κύμῃ, Μητροπολιτικῷ ἱερῷ ναῷ «Ἁγιος Ἀθανάσιος» τῇ 14ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς και ἔτους, προεξάρχοντος τοῦ τότε Ἀντιπροέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Σεβασμ. Μητροπολίτου Πατρῶν (1957-1972) Κωνσταντίνου Πλατῆ, εἰπόντος μεταξὺ τῶν ἄλλων και τὰ ἐξῆς εἰς τὸν ἐπικήδειον λόγον.

«Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Καρυστίας και Σκύρου κυρὸς Χρυσόστομος, κατὰ κόσμον Χρῆστος Ζέρβας, ἐγεννήθη εἰς Κονίστρες Κύμης τὸ 1898 ὑπὸ εὐσεβῶν γονέων. Τὸ 1924 ἐχειροτονήθη διάκονος ὡς ἐπίσης και πρεσβύτερος ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γέροντός του Μητροπολίτου Καρυστίας Παντελεήμονος, ὅστις δεόντως εἶχεν ἐκτιμήσει τὰ πνευματικά και ἠθικά αὐτοῦ προσόντα, ὡς και τὰ χαρίσματα τῆς εὐγενοῦς αὐτοῦ ψυχῆς.

Κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἱερατικῆς αὐτοῦ διακονίας ὑπηρετήσεν ὡς Ἱεροκῆρυξ Καρυστίας και Χαλκίδος και μετὰ ταῦτα ὡς Πρωτοσύγκελλος ἐπὶ 15ετίαν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος και διεκρίθη διὰ τὰς διοικητικὰς αὐτοῦ ἱκανότητας και διὰ τὸ ἐποικοδομητικὸν αὐτοῦ κήρυγμα.

Ἄλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔκαμε γνωστὸν και σεβαστὸν τὸ ὄνομα τοῦ ἐκλιπόντος ὄχι μόνον εἰς ὀλόκληρον τήν Εὐβοίαν, ἀλλὰ και ὀλόκληρον τήν Ἑλλάδα ἦτο τὸ ὅτι ὑπῆρξε και πνευματικὸς ἀρετῆς και ἀγιότητος. Πολλὰ χιλιάδες χριστιανῶν εἶναι ἐκεῖνοι πού προσέτρεχον εἰς τὸ ἐξομολογητήριόν του διὰ νὰ ἀποθέσουν πρὸ τῶν ποδῶν του τὸ βᾶρος τῶν ἁμαρτιῶν των, διὰ νὰ εὕρουν τήν ἀνακούφισιν και τήν ψυχικὴν γαλήνην και νὰ ὀδηγηθοῦν εἰς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας.

8. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Ἐπίτομος Ἐπισκοπικὴ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1833 μέχρι σήμερον, Ἐν Ἀθήναις 1969, τ. Γ', σ. 138-140.

Ἐκ παραλλήλου ἕμως πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δρᾶσίν του, ὁ μεταστάς ἱεράρχης, ἀνέπτυξε καὶ λίαν ἀξιόλογον φιланθρωπικὴν τοιαύτην. Ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Χαλκίδος τὸ 1941 κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπαράτου κατοχῆς καὶ τῆς μεγάλης πείνης, ποῦ ἐδοκίμαζεν ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὁ π. Χρυσόστομος Ἰδρυσεν ἐν Χαλκίδι Ὁρφανοτροφεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον εὔρον ἄσυλον 120 ἄπορα καὶ ὄρφανὰ παιδιὰ.

Ὡς Μητροπολίτης κατόπιν ὁ μεταστάς ἀνασυνέστησε τὸ διαλελυμένον Ὁρφανοτροφεῖον τῆς Κύμης, ὅπερ εἶχεν ἰδρύσει ὁ ἀείμνηστος προκάτοχος του Παντελεήμων, τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ μέχρι σήμερον μὲ 60 ὄρφανὰ.

Ἐν συνεχείᾳ, ὡς ἐπίσκοπος Καρυστίας καὶ τῇ συγκαταθέσει τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Γρηγορίου, συνέστησεν ἕτερον Ὁρφανοτροφεῖον ἐν Χαλκίδι, χρησιμοποιοῦσας ὡς οἶκημα τὴν ἰδιόκτητον οἰκίαν του. Καὶ τέλος εἰς Ἀμαρούσιον Ἰδρυσε πρό τινων ἐτῶν Οἰκοτροφεῖον Φοιτητῶν, εἰς τὸ ὁποῖον παραμένουν καὶ διαιτῶνται περὶ τοὺς 15 ἄποροι φοιτηταὶ ἀπολύτως δωρεάν.

Διὰ τὰς ἀγαθοεργίας του αὐτὰς καὶ τὴν ἀληθινὴν πατρικὴν του ἀγάπην πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας ἀφιέρωσεν ὄχι μόνον κόπους καὶ μόχθους καὶ θυσίαις, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ἰδικὰ του χρήματα τὰ προερχόμενα ἐκ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἐπιδόματος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπέρχεται τοῦ κόσμου τούτου τελειῶς πτωχός, ἀλλὰ πλούσιος εἰς ἔργα ἀρετῆς καὶ φιλανθρωπίας.

Ἀκόμη δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ ἐκλιπὼν ὑπῆρξεν εἰς διακεκριμένους καὶ ἱκανώτατος Ἱεράρχης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ κατεῖχεν ὄντως ἐξαιρετικὴν θέσιν εἰς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἦτο πρᾶος καὶ μειλίχιος ταπεινόφρων, ἀπέριττος καὶ συνετὸς καὶ πολὺ εὐγενικὸς καὶ διὰ τῶν σπανίων χαρισμάτων καὶ προσόντων του ἀνεδείχθη πράγματι διακεκριμένη ἐκκλησιαστικὴ προσωπικότης καὶ ποιμὴν, ὁ ὁποῖος ἐποίμανε μετ' ἐπιστήμης τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ ποίμνιον».

Καὶ ἐν συνεχείᾳ: «Ἀείμνηστε Ἱεράρχα,

Ἀπέρχεσαι ἐκ τῆς ματαίας ταύτης ζωῆς πρὸς τὴν οὐράνιον μακαριότητα καὶ εὐτυχίαν, μὲ τὴν γλυκεῖαν ἱκανοποίησιν ὅτι ἐξεπλήρωσες, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Ἀρχιποίμενος Χριστοῦ, τὸν ἅγιον προορισμὸν σου καὶ τὰ ὑψηλὰ καθήκοντά σου.

Ὅλοι ἡμεῖς οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί σου, τὸ εὐλαβὲς ποίμνιόν σου, οἱ εὐσεβεῖς κληρικοί σου, τὰ πανταχοῦ πνευματικὰ σου τέκνα, τὰ ὄρφανὰ τῶν ὁποίων ὑπῆρξες φιλόστοργος πατέρας, οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πένητες, οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ καμπτόμενοι ὑπὸ τὸ βάρος τῆς θλίψεως καὶ τῆς δυστυχίας, οἱ ὁποῖοι ποικιλοτρόπως εὐηργετήθησαν παρὰ σοῦ, ὅλοι ἡμεῖς θὰ εὐχώμεθα, ἵνα ὁ μισθαποδότης Κύριος, σοῦ ἀπονείμῃ ὡς γέρας καὶ ἔπαθλον τὸν μισθὸν τοῦ καλοῦ

οικονόμου τῶν Μυστηρίων του, τοῦ καλοῦ ἐργάτου τοῦ ἀμπελωνᾶς του καὶ τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον»⁹.

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Β΄ ΘΕΜΕΛΗΣ

Μητροπολίτης Μεσσηνίας, Μεθώνης, Κορώνης καὶ Ἀνδρούσης 1965—.

Ὁ, κατὰ κόσμον, Ἀδάμ Θέμελης, ἐγεννήθη ἐν Ἰστιαίᾳ (Ξηροχωρίῳ) Εὐβοίας τῇ 25ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1918, ἐν ἧ ἔλαβε τὴν τε στοιχειώδη καὶ κλασσικὴν μόρφωσιν, μετὰ τὸ πέρασ τῆς ὁποίας, ἐν ἔτει 1938, εἰσῆλθεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησεν ἀριστοῦχος τῷ 1944· τῇ ἐκθύμῳ συστάσει τοῦ Μητροπολίτου Χαλκίδος Γρηγορίου Πλειαθοῦ, ἐχειροτονήθη ὑπὸ τοῦ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναριοφερσάλων Ἱεζεκιὴλ Βελανιδιώτου (Στρούμπου), τῇ 3ῃ Ἰουνίου 1944, διάκονος λαβὼν τὸ ὄνομα Λουκιανός, ἵνα ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην ὑπηρετήσῃ εἰς τόν, ἐν Ἀθήναις ἱερὸν ναὸν τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης (Ὁμοιοίας) μέχρι τῆς 28ης Ὀκτωβρίου 1945, ὅτε ἐχειροτονήθη εἰς πρεσβύτερον, προχειρισθεὶς καὶ εἰς Ἀρχιμανδρίτην, ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου Μεσσηνίας Χρυσοστόμου Δασκαλάκη μετονομάσαντος τοῦτον εἰς Χρυσόστομον, εἰ καὶ ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε προταθῆ παρ' αὐτοῦ ὡς ἀρχιερέως Γυθείου καὶ Οἰτύλου, ὡς ἱεροκῆρυξ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας· ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως χρόνῳ, μετὰ τὴν μετάρθεσιν τοῦ Γυθείου εἰς τὴν Μητρόπολιν Μεσσηνίας, προσελήφθη ὡς Πρωτοσύγκελλος ταύτης, ἐν ἧ παρέμεινεν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1945 μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1950.

Κατὰ τὸ ὡς ἄνω πενταετὲς χρονικὸν διάστημα, ὑπὸ τὴν ιδιότητα ταύτην, εἰργάσθη καὶ ὡς ἱεροκῆρυξ εἰς διαφόρους ναοὺς τῶν Καλαμῶν καὶ ἰδίως εἰς τόν, τῆς Ὑπαπαντῆς, τοιοῦτον, εἰς τὸ αὐτόθι στρατιωτικὸν κέντρον, καὶ τὰς ἐπανορθωτικὰς φυλακάς· ἐδίδαξεν ὡς κατηχητὴς εἰς τὰ κατηχητικὰ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων· ἐξήσκησεν ἀνελλιπῶς τὸ ἔργον τοῦ ἐξομολόγου· διετέλεσε διδάσκαλος τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὴν, ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, νυκτερινὴν σχολὴν ἀρρένων καὶ ἐπὶ μίαν τριετίαν (1946-1949) διευθυντὴς τοῦ Περιδικοῦ τῆς, ὑφ' ἰστορήσιν, ἐπαρχίας, «Διδαχῆ», δημοσιεύσας ἐν αὐτῷ ἱκανὰς ἱστορικὰς μελέτας σπουδαιοτάτου περιεχομένου.

Ἐν ἔτει 1947, ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ οἴκειου Μητροπολίτου διετέλεσε μέλος τῆς, ἐν τῇ νομαρχίᾳ Μεσσηνίας, ἐπιτροπῆς διαφωτίσεως πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ περιθάλψιν τῶν οἰκογενειῶν τῶν μαχομένων κατὰ τὴν περίοδον τῶν

9. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1968, ἀριθ. φύλ. 15-16, σ. 378-379. Σημειωτέον ὅτι ὁ Χρυσόστομος ὡς ἐν ἐνεργείᾳ Ἀρχιερεὺς μετέσχε τῶν ἐργασιῶν τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου κατὰ τὴν Συνοδικὴν περίοδον 1964-1965. Ὁρα Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), *Οἱ κατὰ τὰ ἔτη 1900 μέχρι σήμερον διατελέσαντες ὡς Συνοδικοὶ ἀρχιερεῖς...*, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 25.

σκληρῶν ἐτῶν 1946-1949, ἕνα τὸ 1949 ἀποτελέσῃ τακτικὸν μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς «Ἐταιρείας προστασίας ἀνηλίκων Καλαμῶν».

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1950 προσελήφθη Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, καὶ ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1952, προήχθη εἰς Ἀρχιγραμματέα, θέσει, ἣν ἐτίμησε διὰ τῆς ἐμπειρίας, εὐπροσηγορίας, ἰκανότητος καὶ τῆς ἐν γένει προσηλώσεως αὐτοῦ πρὸς τὸ καθῆκον. Ἐκ παραλλήλου δὲ ὑπηρέτησεν ὡς προϊστάμενος τοῦ, ἐν Πειραιεῖ, ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Καστέλλας καὶ ἐφημέριος τοῦ Καθεδρικοῦ, τῶν Ἀθηνῶν, τοιοῦτου· ἀποφάσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετέσχε πολλῶν Συνοδικῶν ἐπιτροπῶν· διετέλεσε γραμματεὺς τῆς «Ἐπιτροπῆς μελέτης θεμάτων Προσυνόδου»· ἐπιμελεία τούτου ἐξεδόθησαν κατὰ τὰ ἔτη 1955 καὶ 1956 εἰς δύο ὀγκώδεις τόμους αἱ Συνοδικαὶ ἐγκύκλιαι τῶν ἐτῶν 1901-1956· κατ' Ἰανουάριον τοῦ 1957 ἐξελέγη μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς ἐν Ἀθήναις «Ἐταιρείας Εὐβοϊκῶν σπουδῶν» παραμείνας ὡς τοιοῦτο μέχρι τοῦ 1961, ἔκτοτε δὲ μέχρι σήμερον ὡς Ἀντιπρόεδρος αὐτῆς.

Ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου μετέσχε τῆς, ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Δωροθέου († 1957), ἐκκλησιαστικῆς ἀντιπροσωπείας ἐπισκεφθείσης τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν, δι' ἧς «ἀνεζωπυρήθησαν ἰσχυρῶς», «οἱ ἀπὸ αἰῶνων στενοὶ καὶ ἀδελφικοὶ δεσμοὶ μεταξὺ τῆς Ὀρθοδόξου Σερβικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»¹⁰.

Κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 15ης Νοεμβρίου 1957, ἐξελέγη παμψηφεί Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς πάλαι ποτὲ διαλαμφάσης Ἐπισκοπῆς Θαυμακοῦ, εἰ καὶ δις κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1955 καὶ Μάρτιον τοῦ 1956 εἶχε προταθῆ ὡς τοιοῦτος ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος Παπαγεωργίου διὰ τὴν ἐπαρχίαν του, ἀναλαβὼν τὴν διεύθυνσιν τοῦ, ἐν Πειραιεῖ, Ἀρχιεπισκοπικοῦ Γραφείου καὶ ἐκπροσωπῶν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν ἐν τῇ περιφερείᾳ ταύτῃ, ιδιότητα, ἣν διετήρησε μέχρι τῆς 8ης Ἰανουαρίου 1962, ὅτε, μετὰ τὸν θάνατον τῆ αὐτῆς ἡμέρας τοῦ Θεοκλήτου, αὕτη ἀνυψώθη εἰς Μητρόπολιν, δυνάμει τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 3952/1959 Νόμου «Περὶ τροποποιήσεως

10. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1957, ἀριθ. φύλ. 9, σ. 145. Ταύτης, ἐκτὸς τοῦ, ὑφ' ἰστορήσιν Ἀρχιερέως, μετέσχον καὶ οἱ τότε Μητροπολίται: Φιλίππων κ.λ.π. Χρυσόστομος Χατζησταύρου, θανὼν ὡς πρ. Ἀθηνῶν τῷ 1968· Τριφυλλας καὶ Ὀλυμπίας καὶ ἔπειτα Δημητριάδος Δαμασκηνὸς Χατζόπουλος, θανὼν ὡς πρ. Δημητριάδος τῷ 1977· Ἄρτης ἐν συνεχείᾳ Ἰωαννίνων καὶ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ Τίνας· Ἱερισσοῦ κ.λ.π. καὶ κατόπιν Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Κυπριανὸς Πουλᾶκος, θανὼν ὡς πρ. Σπάρτης τῷ 1975· ὁ διάκονος καὶ νῦν Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν Διονύσιος Μπαϊρακτάρης· ὁ Ἡγούμενος τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Κοντογιάννης καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» καὶ ἄλλοτε Βασιλικὸς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίτροπος Θεοδόσιος Σπεράντσας.

τοῦ νόμου 671/1943 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τοῦ ἐξ αὐτοῦ προελθόντος ἀπὸ 16/17 Δεκεμβρίου 1959 Β.Δ. «Περὶ συνθέσεως, συγκλήσεως, λειτουργίας καὶ ἀρμοδιότητος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας καὶ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, τοῦ τρόπου διορισμοῦ καὶ καθηκόντων Κυβερνητικοῦ Ἐπιτρόπου, πληρώσεως τῆς θέσεως Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν, τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ Πειραιῶς, προσόντων ἐκλογίμων καὶ ἐκλογῆς Μητροπολιτῶν» καὶ τοιουτοτρόπως οὗτος, ὅστις, σημειωτέον, οὐ μόνον ἀπετέλεσε μέλος τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν ἐπὶ τῆς ἐκδόσεως τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπιμελητὴς ταύτης, ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν ιδιότητα ἐν Ἀθήναις παραμείνας ἐν αὐταῖς μέχρι τῆς ἐκλογῆς του, ὡς Μητροπολίτου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, λαβούσης χώραν κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς 17ης Νοεμβρίου 1965, εἰς ἣν προηγουμένως, ὡς διετονίσθη ἀνωτέρω, ὑπηρέτησεν ὡς Πρωτοσύγκελλος, ἀδελφὸς ὢν τῆς, ἐν Μεσσηνίᾳ, Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Βελανιδιάς, καταχωρίσας εἰς ιδιαίτερον καλαίσθητον τόμον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Πεπραγμένα (1945-1965)», Ἐν Ἀθήναις 1967 (σ. 13-181), τὸν πλουσιώτατον, τῆς ἐκκλησιαστικῆς, μιᾶς εἰκοσαετίας 1945-1965 σταδιοδρομίας αὐτοῦ, ἀπολογισμὸν, ἀφ' ἧς δηλ. «ἤρχισεν ἐν Μεσσηνίᾳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν σταδιοδρομίαν αὐτοῦ ὡς Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως μέχρι τῆς ἐπανόδου αὐτοῦ εἰς τὴν ἰδίαν Ἱεράν Μητρόπολιν ὡς Μητροπολίτου», ἐξ οὗ πιστοῦται ἡ συμβολὴ του «τόσον εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως καὶ τῆς πεφωτισμένης ποιμαντικῆς διακονίας, ὅσον καὶ εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συγγραφικοῦ ἔργου, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξεν ἀκαταπόνητος θεράπων...»¹¹.

Ὁ, ὑφ' ἰστόρησιν, Ἱεράρχης, ἀξιὸς «ἐπὶ τε παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ καὶ συνέσει καὶ πολυπειρίᾳ»¹², ἀμα τῇ ἐνθρονίσει αὐτοῦ, ἐπελάβετο τοῦ πολυπράγμονος ποιμαντορικοῦ ἔργου, μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν δραστηριότητος γινωρίζων, ὅτι ὁ Μεσσηνιακὸς λαὸς πάντοτε ἐκδηλώνει σεβασμὸν καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τοὺς πνευματικοὺς αὐτοῦ ἡγέτας, καὶ κατ' ἀκολουθίαν καὶ πρὸς τὸν ἴδιον, ἐθεώρησε τὴν πραγματικότητα ταύτην ὡς εὐόλωνον σημεῖον· ἐπόμενος τοῖς ἔγχεσι διακεκριμένων προκατόχων του ἀρχιερατικῶν φυσιογνωμιῶν, ἔταμε τὴν, ἣν ἤθελεν ἀκολουθήσει, γραμμὴν· ἡ ἱστορικὴ αὐτοῦ ἐνημερότης, λιπαρᾶς μελέτης καὶ προπαιδείας ἀπότοκος, ἐναποθέτει ἐπὶ τῶν ἐκάστοτε ἀναφωμένων ἱστορικῶν, τῆς ἐπαρχίας ταύτης, ζητημάτων, τῆς προσωπικῆς αὐτοῦ ἐμπειρίας τὰ ἐμβλήματα· ἡ, ἣν ἀπέκτησεν ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ, τῇ Ἀρχιεπι-

11. Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Μεσσηνίας (Θέμελη), *Πεπραγμένα (1945-1965)*, Ἐν Ἀθήναις 1967, σ. 13 κ.ε. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1967, ἀριθ. φύλ. 15, σ. 461.

12. «*Διδαχή*», ἔτ. 1965, ἀριθ. φύλ. 209, σ. 158.

σκοπῇ Ἀθηνῶν, τῇ Μητροπόλει Μεσσηνίας ὡς Πρωτοσύγκελλος αὐτῆς καὶ ἀλλαχοῦ ἐπιμόρφωσις, κατευθύνει τοῦτον εἰς τὴν δικαίαν, σοβαρῶν πνευματικῶν, διοικητικῶν καὶ ἐν γένει ποιμαντορικῶν προβλημάτων, ἐπίλυσιν· ἡ ἀνελλιπὴς τούτου εἰς Μονάς, φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ καταστήματα καὶ ἄλλας, τῆς ποιμαντορίας του, ἐκφάνσεις, ἐπίσκεψις, αἱ συχναὶ τούτου περιόδειαι ἀνά τὰς κωμοπόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς ἐκτεταμένης, τῆς Μεσσηνίας, περιοχῆς· ἡ ἐνδελεχὴς αὐτοῦ μέριμνα διὰ τὸ Ἀνώτερον Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον Καλαμάτας, τὸ ζωηρὸν τούτου διαφέρον, διὰ τὴν κτιριακὴν τῶν Ἱερῶν Μονῶν, διαλελυμένων καὶ μὴ, Βουλκάνου, Χρυσοκελλαριάς, Δημιόβης, Βελανιδιάς, Μαρδακίου, Σιδηρόπορτας, Ἀνδρομοναστηρίου καὶ ἄλλων τοιούτων, ἀποκατάστασιν, ἐπισκευήν, περίσωσιν καὶ ἐξωραϊσμὸν τῶν ἱερῶν τούτων ναῶν, ὡς καὶ τῶν ἐνοριακῶν τοιούτων· ἡ σύστασις ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ οἴκῳ μουσείου· αἱ λαμβάνουσαι, ἀνά σύντομα χρονικὰ διαστήματα, χώραν συνάξεις τῶν ὑπ' αὐτὸν ἱερέων· τὸ διαφέρον αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἀρτίας, καὶ τοῦτ' αὐτό, ὑποδειγματικῆς λειτουργίας τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ Μητροπόλεως καὶ τῆς ἐξυπηρετήσεως τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν χριστιανῶν ταύτης διὰ χειροθετήσεως εἰς ἐξομολόγους εὐσεβῶν καὶ καλῶν κληρικῶν· αἱ παρ' αὐτοῦ ἐκδιδόμεναι ἐγκύκλιοι, αἵτινες ἀποβλέπουν πρὸς πνευματικὴν καὶ ποιμαντορικὴν ἐπικοινωνίαν καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν διοικητικῶν καὶ ἄλλων ἱερῶν κοινωνικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν, τοὺς ὁποίους καθηκόντως καὶ ὑποχρεωτικῶς ἐπιδιώκει ἡ Ἐκκλησία ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῆς ἐντὸς τῆς κοινωνίας ἀποστολῇ»· ἡ ἀξιοποιήσις τῆς Λαϊκῆς Σχολῆς Καλαμάτας· αἱ συχνόταται συνεδριάσεις καὶ συνεργασίαι μετὰ παραγόντων καὶ ἐκπροσώπων διαφόρων κοινωνικῶν τάξεων πρὸς προώθησιν καὶ ἐπίλυσιν ζητημάτων τῆς ἐπαρχίας του, ἐπιθεωρήσεις ἱερῶν ναῶν καὶ ἄλλαι παρεμφερεῖς αὐτοῦ πράξεις, ἀπεικονίζουσι τὸν ἐνθερμον τούτου ζῆλον, πρὸς εὐόδωσιν τῆς πολυπλεύρου καὶ πολυσυνθέτου τούτου διακονίας, ὃν ἰδιαιτέρως ἐπεδειξάτο ἐπὶ τῇ δεινῇ τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ δοκιμασίᾳ, ἐκ τῶν σεισμῶν τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1966, καθ' οὓς κατεστράφησαν δεκάδες ἱερῶν ναῶν καὶ πολλαὶ ὑλικάι προὐκλήθησαν ζημίαι, πρὸς ἐπούλωσιν τῶν ὁποίων εἰργάσθη λίαν ἀποδοτικῶς καὶ ἀξιεπαίνως, μὲ ἀποτέλεσμα, ὥστε ἡ, ἐν προκειμένῳ, συμπαράστασις αὐτοῦ νὰ ἐκτιμηθῇ παρὰ πάντων· ἐνδιαφερόμενος ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς διαπαιδαγωγήσεως τῶν ἀνδρῶν, τῶν ἐν τῇ Καλαμάτᾳ στρατιωτικῶν μονάδων, διώρισε τακτικὸν θεολόγον ἐφημέριον πρὸς πνευματικὴν τούτων ἐξυπηρέτησιν· πρόεστη τῆς τελετῆς τῶν ἀποκαλυπτηρίων τῆς προτομῆς τοῦ προκατόχου καὶ Γέροντος αὐτοῦ Χρυσοστόμου Α' Δασκαλάκη, γενομένης τῇ 4ῃ Αὐγούστου 1968)¹³.

13. Βασιλείου Μητροπολίτου πρ. Λήμνου (Ἀτέση), Ἐπι-

Σὺν πᾶσι τούτοις· ἐπιληφθεὶς τῆς εὐρυθμίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἰδρυμάτων προέβη εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μαθητικοῦ οἰκοτροφείου, ὠκοδόμησε νέαν πτέρυγα εἰς τὸ ἴδρυμα «Ἡ Χριστιανικὴ Φωλιά», ἔθεσε τὰς βάσεις τῆς ἐξελίξεως τοῦ ἀσύλου ἀνιάτων «Ἡ Στέγη τῆς Ἐκκλησίας», τοῦ Παπαδοπουλείου Βρεφοκομείου, καὶ τοῦ Σανατορίου-Ψυχιατρείου «Προφῆτης Ἡλίας», ἱδρυσεν σύλλογον «Ἰματιοθήκης τοῦ ἀπόρου. Ὁ ἅγιος Βασίλειος».

Ὁ Χρυσόστομος, ἀνήκων εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν πλέον μεμορφωμένων, λογίων, δοκιμωτάτων καὶ πολυγραφωτάτων ἀρχιερέων τῆς καθ' Ἡμᾶς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, ἡσχολήθη καὶ μὲ τὴν ἐπιστήμην, ἰδιαίτερος εἰς τὸν κλάδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας, τῆς ὁποίας ἀνεδείχθη ἐπαγωγὸς θεράπων καὶ σκαπανεύς, δημοσιεύσας εἰς ἐφημερίδας, περιοδικὰ καὶ δὴ εἰς ἐκκλησιαστικά, ἀξιολογωτάτας μονογραφίας, βιβλιοκρισίας, ἄρθρα, αὐτοτελῆ καὶ συνθετικὰ ἔργα, δι' ὧν πιστοῦται ἡ λιπαρὰ αὐτοῦ προπαιδεία καὶ ἐπιμόρφωσις· τὰ μέχρι σήμερον κυκλοφορήσαντα τοιαῦτα εἶναι τὰ κάτωθι.

- 1) Παναγία Δινοιός. Βόλος 1949.
- 2) Παναγία Ὑπαπαντή. Καλάμει 1950.
- 3) Δύο Θεόδωροι ἐπίσκοποι Εὐρίπου. Ἀθήναι 1951.
- 4) Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Εὐρίπου διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀθήναι 1952.
- 5) Ποιμαντικαὶ ἐνασχολήσεις. («Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ ἐφημερίου», «Ἡ φιλοσοφία παρὰ τοῖς κληρικοῖς», «Τὸ γνῶθι σαυτὸν τοῦ κληρικοῦ»). Ἀθήναι 1952.
- 6) Ἡ Ἐπισκοπὴ Ὠρεῶν. Ἀθήναι 1953.
- 7) Νομοκάνων Παλαιστίνος. Ἀθήναι 1953.
- 8) Γάμος καὶ διαζύγιον (Β' ἐκδοσις). Ἀθήναι 1953.
- 9) Ἡ ἐν Βορείῳ Εὐβοίᾳ Ἱερὰ Μονὴ Ἁγίου Γεώργιου «Ἡλία» (Ἐπεξεργασία). Ἀθήναι 1953.
- 10) Αἱ Ἐπισκοπαὶ Πορθμοῦ, Αὐλῶνος, Αἰδηψοῦ, Ζάρκων καὶ Καναλίων. Ἀθήναι 1954.
- 11) Ἀρχαὶ καὶ διάδοσις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν Εὐβοίᾳ. Θεσσαλονίκη 1954.
- 12) Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. (Ἐπὶ τῇ 100ῇ περιόδῳ τῶν ἐργασιῶν αὐτῆς). Ἀθήναι 1954.
- 13) Ἐκκλησιαστικὰ Εὐβοϊκὰ σεμνώματα, ἐν οἷς ὁ αἰόδιμος Πενταπόλεως Νεκτάριος. Ἀθήναι 1955.
- 14) Καθαιρέσεις Μητροπολιτῶν Εὐρίπου. Ἀθήναι 1955.

15) Ἡ Ἱερὰ Μητρόπολις Καρύστου διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Ἀθῆναι 1955.

16) Λόγος εἰς τὸν Ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον καὶ εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι. Ἀθῆναι 1956 (Β' ἔκδοσις, Καλαμάτα 1969).

17) Ἡ κοσμητικὴ φρασεολογία εἰς τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον ἐν τῇ ἐν χρήσει Ὑμνογραφίᾳ. Ἀθῆναι 1957¹⁴.

18) Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων. Ἀθῆναι 1958.

19) Ἡ προσευχὴ. Ἀθῆναι 1958.

20) Αἱ Ἐκκλησιαστικαὶ ἐνθυμήσεις τῶν ἱερῶν ναῶν τῆς Ἱστυαίας. Ἀθῆναι 1959.

21) Α'. Ἐλεγχος τῶν παρατηρήσεων τοῦ Γ. Μπεκατώρου ἐπὶ τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1959». Β'. Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς «Τάξεως» αὐτοῦ τοῦ ἔτους 1959. Ἀθῆναι 1959.

22) Περὶ νεωκόρων. Ἀθῆναι 1959.

23) Τὸ ἔλαιον ἐξ ἐπόψεως τελετουργικῆς. Ἀθῆναι 1960.

24) Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ. Ἀθῆναι 1962.

25) Ἐκκλησιαστικοὶ Κανονισμοί. Ἀθῆναι 1963.

26) Ναῖκὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἀθῆναι 1963.

27) Παύλου τοῦ Ἀποστόλου ὁμιλία πρὸς Ἀθηναίους. Ἀθῆναι 1964.

28) Ἱστορικαὶ σελίδες τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Δημητριάδος. Πατρι-
αρχικὴ Ἐξαρχία Τρικκέρων. Ἀθῆναι 1964.

29) Εὐβοϊκὴ Μοναστηριολογία. Ἀθῆναι 1965.

30) Πεπραγμένα (1945-1965). Ἀθῆναι 1967.

31) Χριστιανέ μου (Κυριακοδρόμιον Εὐαγγελίων). Καλαμάτα 1969.

32) Τὸ Χρονικὸν τῆς «Διδαχῆς» (Ὀκτώβριος 1946-Ὀκτώβριος 1970).
Καλαμάτα 1970.

33) Περὶ Ἱστυαίας-Ἐηροχωρίου. Ἀθῆναι 1970.

34. Τὸ Χρονικὸν τοῦ ἑσπερινοῦ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου (1921-1971). Καλαμάτα 1971.

35) Λόγος ἐπιμνημόσυτος εἰς τοὺς ἀοιδίμους Ἀρχιεπισκόπους Ἀθη-
νῶν καὶ εἰς τοὺς ἀοιδίμους Ἐθνομάρτυρας Ἱεράρχας τῆς Μικρασιατικῆς κατα-
στροφῆς. Ἀθῆναι 1972.

36) Ὑφος καὶ ἦθος τοῦ Ναθαναὴλ Ἰωάννου εἰς τὰ «Εὐβοϊκὰ» αὐτοῦ.
Ἀθῆναι 1972.

37) Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος εἰς τὴν Ὑμνογραφίαν. Καλαμάτα 1973.

38) Τὸ Ἡμερολόγιον τῶν κηρυγμάτων μου 1940-1957. Καλαμάτα
1973.

39) Ἡ ἐν Χαλκίδι Ἐκκλησιαστικὴ Ἐκπαίδευσις. Ἀθῆναι 1974.

14. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1957, ἀριθ. φύλ. 23, σ. 461-462,

- 40) 'Η όνομασία τῆς 'Ιερᾶς Μονῆς Βουλκάνου. Καλαμάτα 1975.
- 41) 'Ο «Λόγος περὶ 'Εκκλησιαστικῆς Μουσικῆς» τοῦ Ναθαναήλ 'Ιωάννου. 'Αθῆναι 1975.
- 42) 'Η ἐν Γιαννίτση Μεσσηνίας 'Ιερὰ Εἰκὼν τῆς 'Αγίας Βαρβάρας. Καλαμάτα 1976.
- 43) 'Η ἐν 'Αθήναις καὶ ἐν ἔτει 1896 ἔκδοσις τῶν Μηναιῶν. 'Αθῆναι 1976.
- 44) Πανταζοπούλεις Λαϊκὴ Σχολή. Δημοτικὸν Πνευματικὸν Κέντρον Καλαμάτας (Τεῦχος πρῶτον). Καλαμάτα 1976.
- 45) Τὸ 'Ασυλον 'Ανιάτων «'Η Στέγη τῆς 'Εκκλησίας» Εὐαγές 'Ίδρυμα τῆς 'Ιερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας. 'Αθῆναι 1977.
- 46) 'Η σταυροπηγιακὴ ἐπιγραφή τῆς ἐν Μεσσηνίᾳ 'Ιερᾶς Μονῆς Δημιόβης. 'Αθῆναι 1978.
- 47) 'Εμμανουήλ Ι. Φαρλέκας, Πρωτονοτάριος τῆς 'Ιερᾶς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν (1877-1958). 'Αθῆναι 1978.
- 48) 'Η ἐν Μεσσήνῃ καὶ ἐν ἔτει 1843 ἐκχριστιάνισις ἑβραίου. 'Αθῆναι 1978.
- 49) Λαογραφικὰ 'Ιστιαίας-Ξηροχωρίου (Σειρὰ πρώτη). 'Αθῆναι 1979.
- 50) Λαογραφικὰ 'Ιστιαίας-Ξηροχωρίου (Σειρὰ δευτέρα). 'Αθῆναι 1980¹⁵.
- 51) 'Ο Μητροπολίτης Εὐρίπου Παῖσιος (1753-1757) «'Εκκλησία». 'Αθῆναι 1951.
- 52) 'Η καθάρσεις τοῦ Μητροπολίτου πρώην Εὐρίπου Παῖσιου Β' (1763). 'Αθῆναι 1955.
- 53) 'Υπομνήματα ἐκλογῶν καὶ παραιτήσεις Μητροπολιτῶν Εὐρίπου. 'Αθῆναι 1956.
- 54) 'Ο 'Αρχιερατικὸς 'Επίτροπος Ξηροχωρίου Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος 'Ι. Παπαϊωάννου (1892-1934). 'Αθῆναι 1956.
- 55) 'Υπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ 'Ωρεῶν Δωροθέου. 'Αθῆναι 1957.
- 56) 'Ο Εὐβοίας Νεόφυτος. 'Αθῆναι 1958.
- 57) Αἰδηψοῦ 'Επισκοπή. 'Αθῆναι 1962.
- 58) Γεράσιμος ὁσιος ὁ Εὐβοεύς. 'Αθῆναι 1964.
- 59) Γρηγόριος ὁ Πλειαθὸς Μητροπολίτης Χαλκίδος. 'Αθῆναι 1964.
- 60) 'Η Μονὴ τοῦ ὁσίου Δαβὶδ τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ. 'Αθῆναι 1964.
- 61) 'Ο Εὐβοεύς 'Αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Ζιγαβηνὸς (1835-1910). 'Αθῆναι 1981.

15. Χρυσοστόμου Μητροπολίτου Μεσσηνίας (Θέμελη), Λαογραφικὰ 'Ιστιαίας-Ξηροχωρίου. Σειρὰ Δευτέρα, 'Αθῆναι 1980 εἰς τὴν παράγραφον «'Εργα τοῦ ἰδίου».

- 62) Τὸ χρονικὸν τῆς «Διδαχῆς» (Ὀκτώβριος 1946-Ὀκτώβριος 1970).
Καλαμάτα 1970.
- 63) Ἀνέκδοτος «Μετριοτήτης» τοῦ ἔτους 1804. Ἀθῆναι 1980.
- 64) Ἡ διαθήκη τοῦ Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Ἀγίων Τεσσαράκοντα
Σπάρτης Ἱερομονάχου Νεκταρίου Χλομοῦ. Ἀθῆναι 1981.
- 65) Ἡ μεταξοῦφαντικὴ τέχνη ἐν τῇ Μονῇ Καλογραιῶν Καλαμάτας.
Καλαμάτα 1981.
- 66) Εὐβοϊκὴ Ἀγιολογία. Ἀθῆναι 1982.
- 67) Ἱεροκήρυκες ἐν Εὐβοίᾳ. Ἀθῆναι 1982.
- 68) Θρησκευτικοῦ, θεολογικοῦ καὶ ἐκκλησιαστικοῦ περιεχομένου
μονογραφίαι, διαλέξεις καὶ ἄρθρα εἰς Ἐκκλησιαστικὰ Περιοδικὰ (1946-1980).
- 69) Βιβλιοκρισίαι εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας.

Ὁ εὐδοκίμως καὶ λίαν καρποφόρως διαπρέπων εἰς ποιμαντορικὴν δραστηριότητα Μητροπολίτης Μεσσηνίας Κύριος Χρυσόστομος Β' Θέμελης, ἐκκλησιαστικὸς ἀνὴρ ἀμφιλαφοῦς μορφώσεως καὶ προπαιδείας, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν διετονίσθη, θεραπεύων, ἐκ παραλλήλου, λίαν ἐπιτυχῶς, καὶ τὰ Γράμματα, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸν ἱστορικὸν ἐκκλησιαστικὸν τομέα, διὰ τῆς προσφορᾶς ἔργων καθολικῆς ἐκτιμῆσεως, διὰ τὰ ὅποια καὶ ἐτιμῆθη μὲ ἀναλόγους διακρίσεις, ἀνῆκει ἀναντιρρήτως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας Ἱεραρχικὰς μορφὰς τῆς καθ' Ἡμᾶς Ἐκκλησίας, τῆς Ὅποίας ἀποτελεῖ ἐπίλεκτον καὶ διακεκριμένον μέλος.

Οὗτος, διαθέτει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀνεγνωρισμένων ἀρετῶν καὶ ἱκανοτήτων, ἦθος ἄφογον ὥστε νὰ καθίσταται ἀληθὲς πνευματικὸν κεφάλαιον, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ἡ προσωπικότης του εἶναι λίαν ἐμφανῆς καὶ λυσιτελής, οὐ μόνον εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν αὐτοῦ Ἐκκλησίαν τῆς Μεσσηνίας, τὴν ὁποίαν ἔχει κοσμήσει μὲ πλειάδα φιλανθρωπικῶν καὶ ἄλλων εὐαγῶν ἰδρυμάτων καὶ καταστημάτων, ἀλλὰ καὶ γενικώτερον εἰς τὸν χῶρον τῆς καθ' Ἡμᾶς Ἑλλαδικῆς τοιαύτης, καὶ κατ' ἐπέκτασιν εἰς τὸν, τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὀρθόδοξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, τοιοῦτον.

Ἐχρημάτισε κατ' ἐπανάληψιν, εἰς πολλὰς περιόδους, σύνεδρον μέλος τῆς τε Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς συνελεύσεις τῶν ὁποίων ἐπὶ τῇ συζητήσῃ σοβαρῶν ταύτης προβλημάτων ἠκούετο μετὰ προσοχῆς ἢ γνώμῃ τούτου, ἢ ὅποια ἀπήχει τὸ γνήσιον ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα καὶ τὸ διαφέρον του ὑπὲρ τῆς εὐκλείας καὶ δόξης Αὐτῆς, τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον, γνώστης τούτων, ἐναπέθετεν ἐπ' αὐτῶν τὴν σφραγίδα τῆς τε ἐμπειρίας καὶ μορφώσεώς του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΠΑ·Ι·ΡΑΚΤΑΡΗΣ

Μητροπολίτης Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσῶν 1979—.

Οὗτος ἐγεννήθη εἰς Καλημεριάνους Κύμης τοῦ νομοῦ Εὐβοίας κατὰ

τὸ ἔτος 1927· ἀποπερατώσας ἐν αὐτοῖς τὰς κατωτέρας αὐτοῦ σπουδὰς, ἐσυνέ-
 χισε τὰς ἐγκυκλίους τοιαύτας εἰς τὸ Γυμνάσιον Κύμης καὶ ἀκολούθως εἰς τὸ
 Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον τῆς, ἐν Ἀθήναις, Ἐκκλησιαστι-
 κῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς, ἐξ οὗ ἀποφοιτήσας ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν τοι-
 αύτην τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρακολουθήσας ἐκ παραλλήλου καὶ μα-
 θήματα ἐν τῇ Νομικῇ Σχολῇ τοῦ ἰδίου Πανεπιστημίου.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν στρατιωτικῶν αὐτοῦ ὑποχρεώσεων ἐχει-
 ροτονήθη διάκονος τὸ 1952 τοποθετηθεὶς ὡς τοιοῦτος εἰς τὸν Μητροπολι-
 τικὸν ἱερὸν ναὸν Ἀθηνῶν «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου», εἰς ὃν παρέμει-
 νε μέχρι τοῦ 1960, ὅτε ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος λαβὼν καὶ τὸ ὄψικιον τοῦ
 Ἀρχιμανδρίτου, ἴνα, ἐν συνεχείᾳ, τοποθετηθῇ ὡς τοιοῦτος εἰς τὸ Πολεμικὸν
 Ναυτικὸν εἰς ὃ ὑπηρετήσε μέχρι τοῦ 1978 εἰς διαφόρους ὑπηρεσίας, διδάσκων
 παραλλήλως εἰς τὰς σχολὰς ὑπαξιωματικῶν Πόρου καὶ Ναυστάθμου Σαλα-
 μῖνος· τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1978 προαχθεὶς ἐτοποθετήθη ὡς Γενικὸς Διευθυ-
 ντῆς Ὀρησκευτικοῦ σώματος τῶν ἐνόπλων Ἑλληνικῶν Δυνάμεων.

Ὁ Διονύσιος ὑπὸ τὴν ἰδιότητα τοῦ διακόνου τοῦ Καθεδρικοῦ ἱεροῦ ναοῦ
 Ἀθηνῶν καὶ οὕτως εἰπεῖν τοῦ ἀρχidiaκόνου τῶν ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπων,
 μετέσχε τῆς, ὑπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Δωρόθεον Κοτταρᾶν (1956-
 1957), ἀποστολῆς εἰς τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὸ ἔτος 1956 (4-19
 Σεπτεμβρίου)¹⁶, συνοδεύσας ἀργότερον καὶ τὸν τοιοῦτον Θεόκλητον Παναγιω-
 τόπουλον (1957-1962) μεταβάντα εἰς Κων/λιν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Οἴκουμε-
 νικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα Α' (1948-1972) κατὰ τὸ ἔτος 1959 (20-25
 Ἰουνίου)¹⁷.

Ὡς πρεσβύτερος μετέσχε α) εἰς τὸ, ἐν Λονδίῳ, κατὰ τὸ ἔτος 1977,
 συνέδριον τῶν στρατιωτικῶν ἱερέων, β) εἰς τὸ, κατὰ τὸ 1978, παρόμοιον ἐν
 Μονάχῳ καὶ γ) ἐν ἔτει 1979 εἰς συνέδριον εἰς Οὐάσιγκτων τῆς Ἀμερικῆς ἀρ-
 χηγῶν Ὀρησκευτικοῦ Σώματος Γενικῶν Ἐπιτελείων, τιμηθεὶς ὑπὸ τῆς Πολι-
 τείας διὰ διακρίσεων καὶ παρασῆμων¹⁸.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας ἔχουσα
 ὑπ' ὄψιν τὰς πρὸς Αὐτὴν καὶ τὴν Πολιτείαν, καὶ δὴ ὡς στρατιωτικὸς ἱερεὺς,
 προσφερθεὶσας ὑπηρεσίας, κατὰ τὴν συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 6ης Νοεμβρίου 1979,
 ἐξέλεξε τοῦτον Μητροπολίτην Χίου, ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ κατὰ τὴν 15ην Μαΐου
 τοῦ ἰδίου ἔτους θανόντος προκατόχου του Νικηφόρου Τζιφοπούλου, τῆς, εἰς
 Ἀρχιερέα, χειροτονίας αὐτοῦ λαβούσης χώραν ἐν τῷ Καθεδρικῷ, τῶν Ἀθηνῶν,
 ἱερῷ ναῷ τὴν 11ην τοῦ ἰδίου μηνὸς καὶ ἔτους¹⁹, ἴνα, μετὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν

16. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1957, ἀριθ. φύλ. 9, σ. 145.

17. Αὐτόθι, ἔτ. 1959, ἀριθ. φύλ. 13-16, σ. 224 κ.έ.

18. Αὐτόθι, ἔτ. 1979, ἀριθ. φύλ. 23-24, σ. 521.

19. Αὐτόθι, ἔτ. 1979, ἀριθ. φύλ. 23-24, σ. 517-518.

σχετικῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν γραμμάτων, ἀναλάβη τὴν διαποίμανσιν τῆς λαχούσης αὐτῷ ἱστορικῆς ἐπαρχίας, τὴν ὁποίαν, διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, ἐκλείσαν σπουδαιότατοι ἐκκλησιαστικαὶ καὶ ἀρχιερατικαὶ προσωπικότητες, ἐκ τῶν ὁποίων πολλοὶ ἀνῆλθον καὶ εἰς Πατριαρχικούς θρόνους.

ΙΑΚΩΒΟΣ ΚΟΡΟΖΗΣ

Μητροπολίτης Κυθήρων 1980—.

Ὁ, κατὰ κόσμον, Θεόφιλος Ἰωάννου Κοροζῆς ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 1927 εἰς Βασιλικὸν Χαλκίδος, εἰς ὃ ἐπεράτωσε τὰς κατωτέρας αὐτοῦ σπουδὰς, τὰς ὁποίας συνεπλήρωσεν εἰς τὸ Γυμνάσιον Χαλκίδος. Τὸ 1945 εἰσήλθεν εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ἵνα, μετὰ πενταετίαν, ἦτοι τὸ 1950 κληθῆ εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ, ὑπηρετήσας ἐπὶ 18μηνον ὡς διαβιβαστῆς-κρυπτογράφος. Κατὰ τὸ ἔτος 1952, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξὺ ἔλαβε τὸ πτυχίον του ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐχειροτονήθη, ὑπὸ τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος, τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπ' ὀλίγας μόνον ἡμέρας (13-25 Ἰανουαρίου 1962) ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Ἰακώβου (Βαβανάτσου) διάκονος, ἵνα τὸ ἐπόμενον ἔτος προσκληθῆ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Κων/λεως Ἀθηναγόρα Α' (1948-1972) καὶ χειροτονηθῆ εἰς πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ τότε Ἐπισκόπου Ῥηγίου καὶ εἰτα Μητροπολίτου Γαλλίας Μελετίου Καραμπίνη, εἰς ὃν μετὰ ἔν ἔτος, ἦτοι τὸ 1954, ἀπένειμε τὸ ὀφφίκιον τοῦ Ἀρχιμανδρίτου.

Παραλλήλως, κατὰ τὴν, εἰς Γαλλίαν, παραμονὴν του, ἐσπούδασεν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Aix-En Provence τῆς Νοτίου Γαλλίας Ἐρμηνεῖαν τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἐν συνεχείᾳ ὑπηρετήσας καὶ εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν Οὐατεΐρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας καὶ πάλιν εἰς τὴν Μητρόπολιν Γαλλίας ἐπὶ 14 συναπτὰ ἔτη, ἐξυπηρετῶν θρησκευτικῶς τὰς Ἑλληνορθοδόξους Κοινότητας τῆς Νοτίου Γαλλίας, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ δέκα τελευταῖα ἔτη τὴν Ἑλληνορθόδοξον παροικίαν τῆς Μασσαλίας.

Κατὰ τὴν, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ, διακονίαν του συνέβαλε α) εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Γηροκομείου τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῆς Μασσαλίας, β) τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης τῆς Ἑλληνορθοδόξου παροικίας τοῦ Port de Booc (=Πὸρ-ντὲ-Μπουκ), τῆς ὁποίας τυγχάνει καὶ Μέγας Εὐεργέτης, γ) τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Δημητρίου τῆς Ἑλληνορθοδόξου παροικίας τοῦ Πὸρ-σάν-Loui du Fon καὶ δ) εἰς τὴν ἀνακαίνισιν τοῦ ἱεροῦ ναοῦ «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» τῆς παροικίας Μασσαλίας. Ἐνεργείαις δὲ τούτου ἐχορηγήθη ὑπὸ τοῦ Δημάρχου τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὴν αὐτόθι ὁμογένειαν οἰκόπεδον πρὸς ἀνέγερσιν Ὀρθοδόξου ἱεροῦ ναοῦ καὶ Κατηχητικοῦ σχολείου, ἰδρύσας ἕτερα πέντε τοιαῦτα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδίδασκεν ὁ ἴδιος, καθὼς καὶ Φιλόπτωχα Ταμεῖα εἰς τὰς ἐνορίας εἰς ἃς διηκόνησε.

Ἀκολούθως ἐπιστρέψας εἰς Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς 10ης Ἀπριλίου 1967, ὑπηρετήσεν ὡς ἱερατικός προϊστάμενος εἰς τὰς κάτωθι ἐνοριακὰς θέσεις α) Φανερωμένης Χολαργοῦ, β) Ἀγίου Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν καὶ γ) Ἀγίας Αἰκατερίνης Κάτω Πετραλώνων. Κατ' ἀπόσπασιν ἐπὶ 8μηνον τὸ 1967 ὑπηρετήσεν ὡς ἱεροκῆρυξ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Φλωρίνης κ.λ.π. καὶ ὡς ἐφημέριος τῆς Ἑλληνορθοδόξου Κοινότητος Τζιμπουτι τῆς Γαλλικῆς Σομαλίας τῆς Μητροπόλεως, ἐν Ἀβησσυνία, Ἀξώμης τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας· διηύθυνεν ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα τὴν Ἱερατικὴν Σχολὴν Ἐάνθης, διατελέσας προϊστάμενος τοῦ Γραφείου Φιλοξενείας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν· τὸ 1975 διωρίσθη ὑπάλληλος (Κωδικογράφος) παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ 1976 τακτικὸν μέλος τῆς Συνοδικῆς ἐπιτροπῆς προαγωγῆς τοῦ Μοναχικοῦ βίου, ὑπηρετῶν ἐκ παραλλήλου καὶ ὡς ἐφημέριος μέχρι τῆς ἐκλογῆς του ὡς Μητροπολίτου Κυθήρων, παρὰ τῷ θεραπευτηρίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμός»²⁰.

Τὴν 26ην Φεβρουαρίου 1980, συνελθοῦσα ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας εἰς συνεδρίαν προέβη εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Κυθήρων ἐκλέξασα ὡς τοιοῦτον τόν, ὡς εἴρηται, Ἀρχιμανδρίτην, οὐτινος ἡ, εἰς Ἀρχιερέα, χειροτονία ἐγένετο ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ἀθηνῶν τὴν 2αν Μαρτίου τοῦ ἰδίου ἔτους²¹, ὅστις μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀναχωρήσας ἐκ τῆς πρωτευούσης μετέβη εἰς τὴν ἐπαρχίαν του καὶ ἀνέλαβε τὴν διαποίμανσιν τῆς μικρᾶς πλὴν ἱστορικῆς ταύτης Μητροπόλεως, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ παρελθὸν διεκυβέρνησαν πνευματικῶς διαπρεπεῖς Ἱεράρχαι, προέχουσιν θέσιν μεταξὺ τῶν ὁποίων κατέλαβεν ὁ περίφημος διὰ τὴν μόρφωσίν του, Κρής τὴν καταγωγὴν, Μάξιμος Μαργούνιος.

20. «Ἐκκλησία», ἔτ. 1980, ἀριθ. φύλ. 7-8, σ. 135.

21. Αὐτόθι, σ. 131, 132.